

ילדות ונעורים בניר-ישראל

ערב אחד התאספו מספר חברים, שהם ילידי המושב, או שהגיעו הנה כילדים, כדי להעלות חוויות ילדות ונעורים. הנאספים היו: טובה איילון (צ'רני), שרה שטלרד (קרני), שלמה נתן ואחיו מרדכי נתן, מירי שי (וייס), מני פודור ואשתו ריי (שטיינברגר). להלן כמה נושאים שעלו בשיחה ומשקפים כמשהו את הווי החיים של הילדים והנער בניר-ישראל באמצע שנות החמישים ובשנות השישים. (אותם "ילדים" נישאו והחלו להקים בתים בראשית שנות השבעים).

מיד בתחילת השיחה הסתבר שצריך "לעשות סדר" ולהגדיר את שכבות הגיל. היו "הגדולים" והיו "הקטנים". והחברה התעקשו לציין את השמות ולשחזר את המערך הגילי. ובכן, הקבוצה הראשונה היתה קבוצת "הגדולים" והיא כללה את: מנחם בן-דוד, צבי הרמן, יוסי לפר, צילה נתן, אליעזר ציזלר, שרה איזק, חנה (בן-דוד) ויעקב שיין, נעמי (שטיינברגר) ואריה בן-דוד, חנה (פייט) ויהודה טאוב, אדית גרמטי, יוסי סקלסקי ודוד הגדולר ז"ל. קבוצת "הקטנים": שרה קרני, טובה צ'רני, שלמה נתן, יפה ציזלר, לאה גולדשטיין, מרטין ויס, יוסי לוקאץ, שלומי אושר, דני רבל, חיים קליין, מרדכי בן-דוד, יעקב גולדברגר, יעקב צ'סנר, מלי דסקל, מני פודור, חנה גרימן, לילך אייזק ודודק פייט ז"ל.

קבוצה שלישית, צעירה מהם: ריי שטיינברגר, מירי וייס, מרדכי נתן, רותי רבל, שושנה פוקס, חיה וייסברגר, שרה ערדן, אמנון אקמן, טומי שי, שמילקו הכט, אברי ציזלר, גבי פודור, רבקה סמלר, גבי גרמטי. וקבוצה רביעית, הצעירים ביותר: ינקו ציילר, יגאל קרני, אהובה דוד, עמי פרידמן, אברי וייס, יוסי ציזלר, שושנה (רניה) שמעונוביץ, לצי נייגר, צביקה לוקאץ ז"ל ואירת צ'רני ז"ל.

במשך השנים הגיעו "גלי עליה" למושב, וילדי המתתיישרים החדשים השתלבו בחיי החברה כמושב, לפעמים לאחר "חבלי הסתגלות", שכללו מכות מידיהם של הילדים הוותיקים. בשנת 1956 הגיעו ה"יקים" ממושב תאשור, ביניהם משפחות וילצ'יק, שטיינר ולפר, ויוסי הצטרף אל חבורת הילדים. בשנת 1960 הגיעו ה"פולנים" וביניהם משפחות קלשנו, סקלסקי, שמעונוביץ וצ'סנר. גם "פרסים" הגיעו למושב. הדבר היה לאחזר שכמושב נוגה נתגלעו סכסוכים קשים בין המשפחות. הגיעו לניר-ישראל כעשר משפחות. רובם עזבו, ורק משפחת זדה נשארה יותר זמן. הפרסים הבינו ודיברו הונגרים.

אחרי ארבע שכבות גיל אלו, של ה"בוגרים" וה"צעירים", לא התהוו קבוצות ילדים גדולות. היו בחדים בכל גיל. כלומר: במשך שנים רבות לא היו שכבות גיל כמושב. לכן נסגר הגן בניר-ישראל, והילדים הבודדים נסעו לגן בהודיה. רק בסוף שנות השבעים, עם מבצע קליטת "עשר המשפחות" החלו להיווצר שוב שכבות גיל בעלות מספר משמעותי של ילדים. ונשוב לסיפורים של ה"בוגרים" וה"צעירים" של שנות החמישים:

לימודים

בשנים ראשונות היה גן ילדים בניר-ישראל, וכל הילדים מתחת לגיל שש היו באותה קבוצה, לא היתה הפרדת גילים. אחת הגנות הזכורה לכולנו היא גאולה, שהיתה נאה מאוד, בעלת שיער ארוך, שכל הילדות אהבו לסרק אותה. אחרי גאולה היתה גנת כשם אלישבע. גם בית ספר היה כמושב, וגם הוא - כיתה אחת, כולנו למדנו יחד, ללא הפרדה בין הגילים. רק בשנת 1956 הצטרפו ילדי ניר-ישראל לבית הספר בקיבוץ ניצנים. כעבור מספר שנים, הצטרפו ילדי ישובים נוספים, כולם שייכים ל"עובד הציוני".

מפלגות

כמעט כל המושב הצביע למפלגת הליברלים העצמאיים. ומי שהצביע למפלגה אחרת, היה יוצא דופן. כזה היה ברוך רבל, למשל, שלא הסתיר את אהדתו למפלגת מפאי ותלה שלטים על ביתו. היו שתי משפחות של קומוניסטים, אבל בסופו של דבר הם לא נשארו כמושב.

עבודה

כשהיינו ילדים עזרנו להורים בעבודה החקלאית: היינו עובדים ברפת, שותלים סלק ותירס עבור הבהמות, קוצרים אספסת, תלתן, ומעמיסים חציר. לפעמים היו צריכים להעביר קווי מים כבדים מאוד בידיהם הקטנות. ילדי בית-הספר היסודי היו עובדים אחר הלימודים, ותלמידי כפר-סילבר, בהתאם למשמרות הלימוד - אחר-הצהריים או בבוקר. אבל, כאשר רצינו לצאת לטיול, היינו צריכים לעבוד עבודה נוספת, כדי לחסוך כסף. המטרה היתה חינוכית - שנלמד את ערך הכסף. סידרו לנו עבודה בפרדס. איציק פרידמן, מנהל הפרדס, היה המעסיק שלנו. קיבלנו משימות כגון: לחפש תפוזים שצמחו בקיץ, להכין גומות אריר ולהשקות את העצים באמצעות צינור. בשנת 1963 ניטעו חרובים, ואנחנו, הילדים, עבדנו גם בזה. אגב, החרובים ניטעו כדי להוסיף חרובים לתערובת, למזון של הפרות. אגב, את האקליפטוסים שליד בית הכנסת ניטעו הילדים שהיו בכיתה א' (בשנת 1956).

תחביבים

היתה קבוצת ילדים שלמדו פסנתר אצל מורה בשם ארנקה. רק שלושה פסנתרים היו במושב: אצל שמעוןוביץ, קרני וקונצמן. המורה היתה מגיעה למושב, ובכל פעם היו נערכים השעורים בבית אחד מן השלושה. ילד למד, והאחרים חיכו לתורם. הקבוצה אפילו הופיעה בקונצרטים כגני-שמשון באשקלון...

בילויים

אבל לא רק עבדנו. בלינו ונהנינו מהחיים. ראשית, בכל אחר-צהריים "עלינו למעלה", כלומר התאספנו ליד המועדון. לפעמים תפסנו יונים, כדי לצלות אותן על האש. שיחקנו במשחקים שונים: גולות, "שני דגלים", "מחניים", "דג מלוח", "סוס ארוך". בשבתות היינו משחקים מול הודיה. אחר-כך הכינו מגרש כדורגל במקום בו נמצאת עכשיו המזבלה. בחורשת האקליפטוסים, (מול ביתו של שלמה נתן עכשיו), היה בור ענק. שם הדלקנו את המדורה בל"ג בעומר בכל שנה.

בחורף הקרינו את הסרטים במועדון, ובקיץ היו מקרינים בחוץ, על הקיר של מחסן התערובת. התרגום היה לאורך הסרט, בצד שמאל. אדון גולדשטיין היה המסריט, והיינו צריכים לשלם לו כסף עבור הסרט. גרעינים לפיצוח היינו קונים אצל גברת ערדן, שגידלה חמניות, ומכרה לנו גרעינים לא קלויים. כאשר היו סרטים רק למבוגרים, מצאנו דרכים לצפות בהם. מרדכי נתן היה יושב על עץ האיזדרכת וראה את הסרט משם. ילדים אחרים התחבאו אצל לוקי, בחצר. את כל החגיגות המשפחתיות - בר מצווה, בת מצווה וחגונות, היו חוגגים יחד. לא היו הזמנות אישיות. תלו פלקט הזמנה גדול, וכולם הגיעו. גם את ההכנות עשו כולם. היתה חלוקת עבודה, וכל משפחה הכינה משהו. אנחנו, הילדים, השתתפנו בהכנות, וזו היתה תוויה אמיתית. בכל ארוע היו אותם סנדוויצים: עגולים, עם נקניק ומלפפון המוץ. זה היה הכיבוד המסורתי. גם בחגיגות העשור לניר-ישראל השתתפו כולם. עברו מבית לבית, וכל משפחה תרמה כיבוד. התזמורת היתה מורכבת מגיורא קרני, שניגן באקורדיאון, בראון בססופון, וגי'ונה ז"ל תופף על התוף. התוף היה ארגז הפוך, ארגז שהביאו בו לחם. בשנות השישים החלו להזמין לארועים בניר-ישראל את להקת "סמי סאם" מאשקלון. היו בה חצוצרן, מתופף ואקורדיאניסט.

ב-1966 נחנך בית העם החדש. מסיבת בת-המצווה האחרונה במועדון הישן היתה של ויוי שטיינברגר, ומסיבת בר-המצווה הראשונה בבית העם החדש היתה של אמנון אקרמן.

ואם כבר מדברים על מסיבות, כדאי להרחיב קצת: ראשית כל, בכל ליל שבת היו הבנות מחכות בבית. הן לא היו "עולות למעלה" לברן. הבנים היו מתאספים ועוברים מבית לבית כדי לאסוף את הבנות. כמובן שבהמשך הערב הגענו לריקודי סלאו. אמנון אקרמן היה אחראי על כיבוי האור. היו נותנים לו סימן עם אצבע על האף, והוא היה מכבה את האור...

ובכלל, ניר-ישראל היה מרכז הריקודים של כל האזור. באו מבית-שקמה, מהודיה, ולפעמים גם חיילים מהמחנה הצבאי. כי בניר-ישראל היו הבנות הכי יפות (לדברי מני פודור...).

כל קבוצה קיבלה מהמושב פטיפון ותקציב לתקליטים. הגדולים היו רוקדים במסיבות, ולא נתנו להיכנס לקטנים. הם היו מציצים להם מהחלונות ומפריעים. לבנות הרשו להצטרף מגיל שתים-עשרה.

אבל הקטנים נקמו בגדולים. באחת השבתות יצאו הגדולים, בהנהגתו של צבי הרמן, לצוד חסידות. הקטנים עקבו אחריהם בשקט. כאשר הגדולים התקרבו לחסידות, הקטנים התרוממו כבת-אחת ממחבואם, והחסידות ברחו להם... כמה מכות הם קיבלו מהגדולים... פעם הם נקמו בצבי הרמן, בזה שהרגו לו את הדגים שגידל בכריכה בחצר. וגם על זה הם קיבלו מכות... צבי עצמו עשה תעלולים רבים. פעם הוא מתח תוט לרוחב הדרך, וקרא לשרה קרני. היא נפלה ונחתכה. ופעם אחרת, הוא ירה ברובה אריר, וקלע כדור באדם בשם טוביה, שהלך לתומו לבית-הכנסת,

מלבד המסיבות היינו גם בפעילות של ה"נוער הציוני". היינו מאורגנים בשכבות "בני מדבר" ו"גליליים". שלמה נתן היה מדרך ארצי של "בני מדבר". מחנות הקיץ היו תמיד כעוספיה. פעם היינו צריכים לרדת ליגור, ובדרך תעינו. מירי בכתה כל הדרך ושלמה היה צריך לסחוב אותה על הגב...

תחבורה

כלי התחבורה הנפוץ ביותר של ילדים ומבוגרים היו האופניים. התחבורה הציבורית היתה המשאית של ינצי, שבימי חול הובילה חלב ובשבתות - את המשפחות לים. אחרי האופניים היו הסוסים אמצעי תעבורה יעיל מאד. בשנות השישים החלו לנהוג בטרקטורים - טרקטור "פורשה" קטנים. טומי היה הראשון בעל קטנוע בגיל 16. והיה גם ילד שרכב על פרות (זאבי בוקסברים).

רחצה לשם ניקיון ורחצה לשם בילוי

בניר-ישראל היה מקווה (מול שמענוביץ). היו ילדים שרחצו אותם שם, כי בבית לא היתה אמבטיה ולא היו מים חמים. כבריכת שחיה שימש מאגר המים בפרדס של "פרי-אור". כדי לא לטבוע היינו קושרים חבל לעץ, שצומח על שפת המאגר, ונכנסנו למים תוך אחיזה בחבל.

כלבת

בשנת 1964 חדר כלב זר, חולה כלבת, לתוך המושב, ונשך את הכלב של צייזלר ואת אחת העגלות. כל ילדי המושב, ללא יוצא מן הכלל, חוסנו בשש-עשרה זריקות בבטן... ואת כל הכלבים של המושב ריכזו ליד המחלבה, ובלית ברירה חיסלו אותם שם.

דת ומסורת

פעם היה בית-הכנסת קטן (בצריף, שהפך במרוצת הזמן לגנון), והיו מוכרים "מקומות" למתפללים. המכירה היתה מלווה תמיד בריב וכעסים. [היום, יש בית-כנסת גדול, יש מספיק מקום, אין צורך לקנות מקומות ולריב עליהם, אבל... בית-הכנסת כמעט ריק ממתפללים.

פעם לא נסעו במושב בראש השנה וביום הכיפורים. כולם באו לבית הכנסת. הבעיה היתה, שאמהות באו ביום הכיפורים מצויירות בשקיות עם אוכל לילדים הקטנים ועם שתיה...

אחד הדברים הזכורים לכולנו הוא הגעלת הכלים בפסח. היה צורך להכשיר את הרפת. אנחנו, הילדים, היינו עוזרים לקרצף את כדי החלב, להכריק אותם. אחר-כך הובאו הכדים למרכז המושב, בין המחלבה למחסן התערובת. שם היו חביות גדולות מלאות במים רותחים על אש. הרב עמד שם ולידו מושקו וויסרגר, שעזר לרב להכניס את כל הכלים למים הרותחים. כל מה שהוצא מן המים סומן בצבע, כדי לדעת מה כבר כשר לפסח. ומי שהיה מעוניין להכשיר את מטבתו הפרטי לפסח, היה מגיע עם כלי בית לגברת הנדלר, והיא היתה מגעילה את הכלים.

על פרות והזרעות

שלב ראשון - למונו דסקל היה פר הרבעה. היו מוכילים אליו את הפרות. שלב שני - הזרעה מלאכותית במקום אחד בכפר - מול הבית של ברוך רבל, במתכן ישן. לשם הביאו את כל הפרות, ולשם היו מגיעים גם המזריע וגם הוטרנר. שלב שלישי (עד היום) - המזריע עובר מרפת לרפת. כל מי שיש לו פרה "דורשת" שם סימן ברחוב (כגון - דלי הפוך על עמוד או דגל צבעוני), והמזריע יודע כאלו רפתות יש פרות "דורשות".

זוגות

ולסיום נמנה את הנשואים, ששני בני הזוג הם בני המושב: רוזי ויהודה צייזלר (חתונה ראשונה בניר-ישראל).

נעמי (שטיינברגר) ואריה בן-דוד

חנה (בן-דוד) ויעקב שיין

מירי (רייס) וטומי שי

חנה (פייט) ויהודה טאוב

רזי (שטיינברגר) ומני פודור

אהובה (דרו) וגבי פודור

מלי (דסקל) ויסי סקלסקי

לאה (צייזלר) ויצחק קליין.

ללי (קיבל) ועמי פרידמן.

ואם מזכירים זוגות, הבה "נקפוץ" מספר שנים קדימה ונציין את הזוגות, ששניהם בני המושב, של סוף שנות התשעים:

יעל (זהר) ושגיא בנאי

ליאת (רייך) וגיל שכטר.

עמי פרידמן מעלה זכרונות, ומדגיש את תרומת ה"ביחד".

חוויות ילדות ונעורים בניר-ישראל / עמי פרידמן

שלא כמו בעיר הגדולה, "שכבת גיל" במושב מורכבת מילדים בני כמה גילים. בשכבה שלנו - מה שנקרא בפינו "החברה" - היינו ילידי 1954 - 1959 בערך. והיום אנו בני 40 - 45. כמעט כולנו נולדנו בניר-ישראל. למעשה, יש לכולנו חוויות משותפות מגיל הינקות ועד הצבא. כל הזמן היינו ביחד. היום אני מרגיש כי מטען משותף זה הופך אותנו כמש למשפחה.

בילדותנו ביקרנו בגן שהיה במרכז המושב. ובשעות אחר הצהריים היינו פנויים לחפור מחילות ומקומות מסתור בערימות החציר במחסן של אבא של אברי רייס, לחצוב ממלכות שלמות בסלע בכור הכורכר (מול הבית של שמעוןוביץ). בקיץ היינו נוסעים לים עם האמהות שלנו במשאית נהוגה בידי ינאי.

כשגדלנו הצטרפנו לתנועת הנוער המהוללת "הנוער הציוני", ובמסגרת זו יצאנו למחנות קיץ. המדריך שלנו היה שלמה נתן, שחילץ אותנו מכמה מצבים לא נעימים. אז גם התחילו המסיבות במועדון (מול הבית של ישראל פולק היום) ושם למדנו איך רוקדים "שייק", "רוק" וגם "סלאו" כמוכן. כנערם, כלי הרכב הרשמי שלנו היה הטרקטור. בעיקר שמשו אותנו הטרקטורים של ינקו צייזלר, אברי רייס, יוסי צייזלר וצביקה שדה (לוקי) ז"ל. ובאמצעותם הגענו לכל מקום.

המכנה המשותף לכל הזכרונות הוא תחושת ה"ביחד", שהעניקה לנו אז והיום את תחושת הבטחון והשמחה.

ליאורה פרידמן (קימל)

גולדתי בניר-ישראל ב- 1959. מיום הולדתי ועד שסיימתי את ביה"ס היסודי גרנו בבית קטן ונחמד, שנקרא משק עזר, יחד עם הורי (אהרון ואלזה קימל) ואחיי (חיים ורנן). הייתי מוקפת משפחה נרחבת: סבתי לאה ז"ל ולימים סבתי פנינה ז"ל, וסבי איזידור אידיק יבלח"א, דודתי ציפורה (ז"ל) ודודי אליעזר קימל ולדיהם, משפחת יצחקי (בן דודה של אמי) ומשפחת לזר (אחי סבי), שגרו יחד אתנו בניר-ישראל.

מספר הילדים בגילי היה מאוד מצומצם, לכן ביליתי עם ילדים גדולים ממני או קטנים ממני. גן הילדים היה אחד לכל הגילאים. לגנת קראו לאה קונסי. בעלה - ארון קנסי - היה אחראי על ארנונות הבוקר. בכל בוקר הוא היה מגיע לגן עם סוס ועגלה ומביא איתו כדי חלב ולחם טרד וחם. במטבח הגן היה החלב הופך לשוקו, והלחם היה מוגש מרדח בחמאה ולידו זיתים.

משחקי הילדות האהובים עלינו היו: "דג מלוח", קלאס, "מוכנים", גולות וגוגואים (גלעיני משמש). היינו משחקים הרבה בשדות ומסתובבים ברחבי המושב ברגל או באופניים.

כל כבישי המושב היו דרכי כורכר, למעט הכביש מהכניסה עד הצרכניה, דרך בית העם. ילדים כמותי, שאהבו ללכת יחפים, התגברו על חומו של האספלט בעזרת דילוגים על פני איי הובל היבשים שהותירו הסוסים.

לסבי היתה רפת והוא גר לא רחוק מביתנו (היכן שכיתנו עומד עד היום). הייתי הולכת מדי יום אחר הצהריים (שעת חליבת הערב) להביא חלב בכד קטן עם ידית. אהבתי במיוחד לנסוע עם סבא לשדה לקצור ירק לפרות, ובעיקר את הדרך חזרה, בה ישבנו שנינו במרומי ערימת הירק הקצוץ.

דבר נוסף שאהבתי מאוד לעשות עם סבי הוא, לקחת את החלב למחלבה. המחלבה היתה ממוקמת במרכז המושב (היום זו הספריה). הייתי מצטרפת בעיקר בערב. היינו מגיעים ונעמדים עם הסוס והעגלה בתור לפני פתח המחלבה, ומחכים שארון ליכטיג ישאב את החלב מהכדים. הכדים היו חמים מחומו של החלב הטרד, ובימים קרים נעים היה לשבת על הכדים או קרוב אליהם.

בית הספר היסודי היה כבר אז בקיבוץ ניצנים, אך היו בו בסך הכל 8 כיתות קטנות (א' - ח'). היינו מגיעים לבית הספר באוטובוס הצהוב או במשאית עם ספסלים בארנזה. ל"ניצנים" היינו מגיעים דרך כפר-סילבר, דרך חסה או דרך הפרדס - לפי בחירתו של הנהג. כמובן שהיינו מקפצים בדרכים המשובשות, ואני הצלחתי לשבור כך את ידי ואת גבי. חברתי הילדות היו ברובן מישובים אחרים והיינו נפגשות בבית-הספר או מתארחות אחת אצל השניה.

תיכון למדתי בבית-הספר החקלאי כפר-סילבר (אז כבר גרנו בבית חדש ומרווח במשקן של סבי - ביתם של הורי

עד היום). לביה"ס נסעו באוטובוס של "אגוד" או בטרמפים מזדמנים היוצאים מהמושב. המושביקים שלמדו בכפר-סילבר היו פטורים משעות העבודה בחקלאות, שהיו מחובתם של שאר התלמידים. כתוצאה מכך יום הלימודים היה במשמרת בוקר (7.00 עד 13.00), או במשמרת אחר-צהריים (11.00 עד 16.00).

עם השנים מצאתי לי בכל זאת חברה טובה במושב - אורית לבית דוד.

למרות שהיתה גדולה ממני בשנה בילינו בצמידות את שנות בגרותנו. יחד פילסנו דרכנו לחברת ה"גדולים" (שהיו גדולים מאיתנו ב-3 עד 7 שנים). הם היו רבים יותר, מגובשים ומכלים. לאט לאט הצטרפנו למסיבות, למדנו היטב את ריקודי שנות ה-60, "שייק" ו"סלאו", וככל שבגרנו הפכנו לחלק מהחברה. הבנים נהגו על טרקטורים והיינו נוסעים לים דרך הפרדסים והשדות, ולמסיבות בהודיה ובניציגים. לסרטים או להסתובבות בעיר הגדולה (אשקלון) היינו נוסעים בעיקר באוטובוס. עם השנים עברנו למכוניות והרחבנו את טווח הכילויים ומרחב הטוילים.

למרות שהיינו מעטים והאפשרויות לא היו רבות, נהייתי משנות ילדותי ונעורי במושב. תמיד היתה תחושה של משפחתיות ואכפתיות. יחד, כל התושבים, חגגנו בחגים ובשמחות, צפינו בסרטים על קיר מחסן התערוכת או בבית העם, ונסענו בהסעות לים. אנשים תמיד ברכו אחד את השני לשלום כרחוב (אוי ואבוי לנו, הילדים, אם היינו מעיזים לא להגיד למישהו "שלום"), ואם מישהו היה זקוק לעזרה, תמיד באו האחרים לעזרתו. כך שלא חסרתי דבר! לימים, לקראת סוף הלימודים בתיכון, נהייתי בת זוגו של עמי פרידמן (גם הוא בן המושב). את חתונתנו חגגנו ב-1980 ברחבת בית-העם.

השנה חוגג המושב את יום הולדתו ה-50 ואני חוגגת את יום הולדתי ה-40. ובדיוק בשנה זו אנו עוסקים בכביית ביתנו שוב בניר-ישראל. אחרי 20 שנה בהן גרנו במקומות שונים בארץ, החלטנו להתקרב למשפחתנו הגדולה ולחזור הביתה עם ארבעת בנינו. אני מקווה שלכולנו, לילדינו ולדורות הבאים, ימשיך להיות כאן טוב ונעים.

יוסי לפר

בשנת 1956 קיבלנו את הפרה הראשונה שלנו. אבי היה אז בן 65 ואמי בת 50. לשניהם לא היה רשיון נהיגה, לכן הם לא רכשו טרקטור. כלי התחבורה שסייע בעבודה החקלאית היה פרד בשם "טרון". עיקר עבודתו של טרון היתה לגרור את העגלה. לעגלה היו שני גלגלים, שישבו על סדן מתכת. למעלה היתה מסגרת עץ ירוקה בגודל של 2.5 x 1.5 מטר. המסגרת היתה בגובה 30 ס"מ מעל הקרקעית. היו מניחים קרש לשיבה, עם חיזוקים בצדדים של קרשים קטנים, שהבטיחו שהקרש לא "יברח" לצדדים. באותה עת היתה ההקצבה של פרד או סוס אחד לשתי משפחות, אבל אנחנו היינו יוצאי דופן - קיבלנו את הפרד "טרון" ללא שותפים, אולי כי האחרים לא הצליחו להסתדר עם ה"ווילדע היה" הזה. העגלה שימשה להובלת ירק מדי יום לרפת, לגסיעות לצרכניה, להביא נוסעים אל ומתחנת האוטובוס בכביש הראשי. מדי פעם היינו אף נוסעים איתה לאשקלון לצורך קניות גדולות במיוחד, או כדי למכור ירקות בימי השוק (שני וחמישי). כל נוסעי העגלות ידעו, שלאשקלון העגלות נוסעות לאט לאט, אך בכיוון הביתה הפרדים והסוסים היו ממש טסים.

תעסוקה חשובה היתה לעגלה בהובלת חלב למחלבה. נוצרו אז שותפויות לצורך זה, כאשר כל אחד מהשותפים מוביל במשך שבוע את החלב של כולם למחלבה.

אצל רפתנים רבים במושב חלה קפיצה ברמת החיים, כאשר עברו מעבודה עם סוס לעבודה עם טרקטור. אצלנו היתה קפיצה כזו כאשר הורי החליטו ללכת על שיטת המרעה הזרוע. היתה זו הצלחה אדירה. הם גידרו חלקה של עשרה דונם באמצעות שתי שורות של חוטי ברזל מתוחים על ברזלי זרית, במרחק של שלושה מטר בין גדר לגדר. על אחד מחוטי הברזל בגדר היה מורכב מכשיר "הרועה", ששלח פולסים חשמליים לא מסוכנים אך כואבים לנוגע בו. הפרות נחלבו ברפת במכונה ניידת ותוך כדי כך היו אוכלות מזון מרוכז. לעיתים - השלמת חציר או סלק מספוא. לאחר מכן הן שוחררו במרעה עד הערב. חלקות שנאכלו היו מקבלות רישון והשקיה והיו מחדשות צמיחתן. כך אכלו הפרות מדי יום ירק רב, כלי צורך לקצור אותו עבורן.

חיי החברה והספורט בימי נעורי היו נהדרים. הרכיבו במשחקי שני דגלים, כדורגל וטניס-שולחן. החל מגיל 15 היינו רוקדים מדי ליל שבת. בדרך כלל נמשכו הריקודים עד השעה 11, השעה בה נצטוו כמה בנות לשוב לבתיהן. אנו הבנים היינו מלווים אותן לבתים, ואז חוזרים לשחק פינג פונג וקלפים עד אור הבוקר. ענף טניס- השולחן התפתח בניר-ישראל, וחשוב לציין את תרומתם של צבי הרמן ולוצי נייגר מהנזער, ואת גיורא קני, בלה גולדברגר ויצחק קליין מהבוגרים. בענף הכדורגל יש לציין את מצוינותו של בצלאל צ'סנר. היו הרכה יוזמות למשחקים בתוך המושב וגם עם מושב הודיה. ובהקשר זה נזכיר את ידידנו גבי כינורי, שהי מזה שנים בפתקפורט שבגולת גרמניה.

הורי היו מאושרים בניר-ישראל. העבודה היתה אמנם קשה, הבתים קטנים. אך היתה הרגשה של "ביחד", של השליחות בבניית הארץ. היו מסיבות נהדרות, נסיעות לים וביקורים בקולנוע של משפחת גולדשטיין, בחורף בתוך המועדון ובקיץ תחת כיפת השמים.

יוסי שדה (לוקץ')

כשהיינו ילדים, מצאנו פנאי לרכיבה על סוסים, מחנות קיץ, הרפתקאות ושובבות. אחד האירועים כמעט הסתיים בכי רע - היינו חבורת ילדים בהנהגתו של מנחם בנדק, ששכנע אותנו לבנות רפסודה ולשוט עליה ב... ואדי שעלה על גדותיו. הכנסנו את הרפסודה למים ועלינו עליה. והנה, המים סחפו אותנו במהירות. באחד העיקולים הרפסודה התהפכה וכמעט טבענו.

אירוע אחר היה במחנה קיץ, בו נחטפתי, והחבריה שלי הצילו אותי. ומעשה שהיה כך היה: היינו שישה מדריכים, ויצאנו לעוספיה כדי להכין את המחנה. כשהגענו פגשנו שם חברה מבני-עקיבא, שהקימו שם מחנה משלהם. מסתבר שאלו היו בני הכיתה שלי בבית-הספר ב"שפיר", שהיה בית-ספר דתי. ואני הייתי אז, בשבת, ללא כיפה על הראש. הילדים הדתיים מכיתתי קראו למפקד המחנה שלהם, והם חטפו אותי מתוך המחנה של "הנזער הציוני". הם סגרו אותי באוהל שלהם וניסו לשכנע אותי לעבור לצד שלהם.

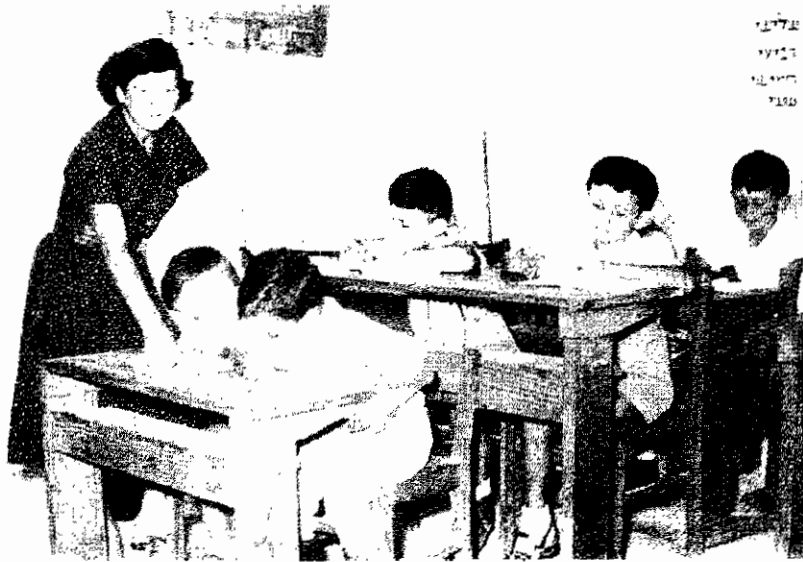
בסופו של דבר הגיעו החבריה שלי מניר-ישראל אל מחנה בני-עקיבא, חתכו את האוהל וחטפו אותי בחזרה. היו גם אירועים תרבותיים. במאי בשם אורי בר-יוסף הקים במושב קבוצת תאטרון. העלינו מספר הצגות: "הכתובה" של אפרים קישון, "ילדים", "לכלוכית" ועוד. והופענו במקומות שונים ברחבי הארץ.

אברי ציזלר

כשהיינו בני ארבע-עשרה, ישבנו יום אחד בבית-העם. היינו ארבעה: טומי, מרדכי, אשר קליין ואני. באותה תקופה היו מעט אנשים במושב, והתפתחה בינינו שיחה על העתיד. ואז החלטנו שתי החלטות. הראשונה: אנחנו נקים חווה משותפת. והשניה - ביום הראשון של שנת אלפיים, ב-1.1.2000, ניפגש כולנו בבית-העם. התכדחנו איך אנחנו נראה אז - זקנים, עם מקל...

והנה התארך עוד מעט יגיע. לא הקמנו חווה משותפת, אבל לכל אחד יש משק משלו. והתארך ההיסטורי מתקרב... ואנחנו בינתיים לא כל כך זקנים...

מילי
דווי
מילי
מילי

מילי
מילי
מילי
מילי
מילי
מילי

גן ובית-ספר במושב